

TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 1. november 2017 truffet vedtak i

Sak nr: 17-094 (arkivnr: 17/1086)

Saken gjelder: Klage fra A på kst. tingrettsdommer B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Ketil Myhre
Svein J. Magnussen
Turid Ellingsen

Offentlighet: I medhold av offentlighetsloven § 13 første ledd, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1, er private parters navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning klagefristen er oversittet og i den utstrekning klagen gjelder forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor kst. tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 1. august 2017 har A klaget på kst. tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt kst. tingrettsdommer B, som ved brev av 29. august 2017 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra prosessfullmektigene i saken, psykologspesialist C, samt saksbehandlerne D og E. Klagen er supplert ved brev av 9. oktober 2017. Soren skriver F ved X tingrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Klagen gjelder en foreldretvist, hvor klager ønsket å få delt foreldreansvar og økt samvær med sin datter. Det ble holdt et saksforberedende møte 3. januar 2017, og retten avsa kjennelse med foreløpig avgjørelse 23. januar 2017. Hovedforhandling ble holdt 23. mai 2017, og dom ble avsagt 2. juni 2017. Klager vant ikke frem med sin påstand.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Under møtet 3. januar 2017 opptrådte dommeren fra første stund særdeles respektløst og med en opp-ned holdning overfor han. Det følte som at han var en kriminell, og som om det var han som stod for retten. Dommeren var rask med å avslå hans ønske, og viste minimalt med skjønn. Saken gjelder et lite barn, og fortjener en bedre behandling. Ønsket om at uttalelser fra en tidligere psykolog, som hadde et forhold med motparten, ikke skulle tas med, ble avslått.

Til tross for dommerens tone og arrogante oppførsel under det saksforberedende møtet, tenkte han at dommeren under rettssaken sannsynligvis kunne se på ting i sammenheng og rettferdig. I rettssaken var ikke tonen til dommeren forbedret på noen måte. Dommeren ga tydelig uttrykk for sin posisjon, og klagerens forklaringer og forsøk på å sette ting i sammenheng ble totalt avvist. Han følte at han ikke ble behandlet rettferdig. Han ble dømt som om han var kriminell, og opplevde at dette ble personlig for dommeren. Han mener dommeren opptrådte partisk.

Til tross for at dommeren var kjent med hans økonomiske situasjon, ble han idømt alle saksomkostninger. I ettertid fikk han vite at dette var for at han ikke skulle få mulighet til å anke. Dommeren fortalte også motparten at han personlig ville gi han en strengere "straff".

Da dommeren skulle forklare dommen om innskrenket samvær for hans 11 år gammel datter, fant dommeren ikke noe bedre å si enn at det var fordi "din far har psykiske problemer". Dette var upassende og uprofesjonelt. Psykiske problemer ble aldri nevnt av partene, og det er ingen grunn til å skremme et skjørt barn på denne måten. Det er uhørt at dommeren finner på slikt tull. Datteren opplevde dommeren på en meget negativ måte.

Hans tillit til rettssystemet har blitt betydelig svekket av denne partiske dommeren, som har fratatt ham muligheten til å hjelpe datteren. Dommeren brøt punkt 3, 4, 5, 6, 7 og 8 i de Etske prinsipper for dommeratferd. Dommen bryter med grunnleggende prinsipper om rettferdighet.

I uttalelse datert 9. oktober 2017 redegjør klageren ytterligere for forholdet til motparten, samt sitt syn på faktum og innholdet og bevisvurderingen i dommen, og konsekvensene av dommen. Han kommenterer også dommer Bs uttalelse til klagen, og gjentar at dommeren har opptrådt uprofesjonelt, og at dommen er urettferdig og lite gjennomtenkt. Det var synlig for han at dommeren var bestemt fra første stund, og overså alt som gikk imot dommerens allerede bestemte konklusjon. Dommeren fokuserte kun på han med sine «nærgående» spørsmål.

I sin uttalelse har dommeren uttalt at han hadde en «negativ attityd» siden han til tider så ut av vinduet. Han finner det både frekt og skremmende at en dommer skal gjøre sine vurderinger ut i fra hva denne synes om hvorvidt en ser for mye ut av vinduet, eller hva annet som irriterte han.

Det blir feil å antyde at han var «meget sterkt følelsesmessig engasjert» fordi han forventet rettferdighet. Datteren har fastholdt at dommeren brukte ordene «psykiske problemer». Det er provoserende at dommeren tror at det er så enkelt å slippe unna slikt.

Innklagede – kst. tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Det er svært beklagelig at klageren sitter igjen med en så dårlig opplevelse som han beskriver. Han kjenner seg imidlertid ikke igjen i beskrivelsen.

Saken er spesiell, ettersom retten gikk imot far og datters felles ønske om mer samvær. Dette kan kanskje til en viss grad forklare hvorfor klager opplever prosessen som så negativ.

Han kan ikke huske noe spesielt ved det saksforberedende møtet 3. januar 2017.

Etter at retten hadde avsagt kjennelse med foreløpig avgjørelse 13. januar 2017 meddelte han resultatet til klagerens datter. Saksbehandler D var tilstede som «rettsvitne». Han kan ikke huske noe spesielt fra møtet med datteren utover at hun tok avgjørelsen tungt.

Under hovedforhandlingen ble klageren stilt noen kritiske spørsmål. Han forstår at klageren kan ha opplevd dette som ubehagelig, men han mener spørsmålene var berettigede. I en sak som denne må man tåle en viss nærgåenhet. Tidvis konsentrerte ikke klager seg om forhandlingen, men satt og så ut av vinduet, og ga et inntrykk av ikke å forholde seg til det som skjedde i retten. Han kan ikke huske å ha sett en part med en så negativ attityd, men han unnlot å bemerke dette.

Domsresultatet ble meddelt datteren i et eget møte på hans kontor, med saksbehandler E som «rettsvitne». Igjen tok datteren rettens avgjørelse tungt. Han forsøkte å forklare datteren hvorfor domsresultatet ble som det ble, og han tror han sa at klager ikke alltid var bra for hennes utvikling. Dette er imidlertid ikke mer enn det som står i dommen. Dette er sterke ord, men i tråd med lovens vokabular. Han har aldri sagt «din far har psykiske problemer». Datteren reagerte på at klager var ilagt fulle sakskostnader. Han husker ikke hvordan han kommenterte dette, men antar at han sa at det var viktig at hun får ro rundt sin situasjon.

Klager anfører at han personlig fortalte motparten at han ønsket å gi klager strengere «straff». Han snakket så vidt med motparten etter samtalen med datteren, og viste til det som står i dommen om at det i foreliggende situasjon var mer nærliggende å begrense samvær ytterligere enn å øke. Det er mulig han skulle unnlatte å si dette, men det er kun hva som står i dommen.

Han innser at kritiske spørsmål kan oppleves vanskelig, men han avviser at saken ble håndtert kritikkverdig. Klagen bærer preg av at klageren ikke tar inn over seg at hans «hjelp» til datteren har vært kontraproduktiv.

Saksbehandler – D – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun deltok på et møte som dommeren hadde med klagers datter. Møtet var en påkjønning for jenta, som virket utilpass og flau. Men hun oppfattet at dommeren snakket og forklarte ting på en veldig hensynsfull måte. Det ble ikke på noe tidspunkt i møtet nevnt noe om at klageren har psykiske problemer. Hun opplevde at møtet ble gjennomført på en ryddig og grei måte, og erindrer at hun ble imponert over måten dommeren snakket til jenta.

Saksbehandler – E – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun deltok ved møtet mellom dommeren og klagers datter hvor domsslutningen ble opplest. Datteren virket urolig, og hun ble svært lei seg for resultatet. Dommeren forsøkte på en eksemplarisk måte å forklare årsaken. Det ble ikke på noe tidspunkt nevnt at klager har psykiske problemer, men at klager har utfordringer i forhold til å skåne datteren for konfliktnivået i saken. Hennes oppfatning er at dommeren opptrådte svært hensynsfullt overfor datteren, og at han forsøkte å ivareta henne best mulig. Hun gjenkjenner ikke klagers karakteristikk av dommeren.

Sakkyndig – psykologspesialist C – har bemerket at han verken i prosessen eller etter rettsmøtene har funnet grunn til å kommentere måten dommeren administrerte saken på.

Prosessfullmektig – advokat G – har i hovedsak uttalt følgende:

Under det saksforberedende møtet var dommeren aktiv og stilte spørsmål til parter og sakkyndig. Klageren kunne nok oppfatte dette som krevende, men det var nødvendig blant annet for å få avklart omfanget av sakkyndig bistand videre i saken.

Dommeren spurte under hovedforhandlingen om sakkyndiges vurdering av en samværsordning med mindre omfattende samvær enn det var nedlagt påstand om. Spørsmålet var betimelig.

Han har ingen erindring om at dommeren oppførte seg partisk, respektløst eller arrogant under hovedforhandlingen. Dommeren inntok en lyttende og tilbaketrukket rolle. Han stilte mange og reflekterende spørsmål til den sakkyndige, men var tilbakeholden i utspørring av parter og vitner.

Han mener dommeren ikke utviste noen form for manglende skjønn. Dommeren ga heller ikke på noen måte uttrykk for sin posisjon. Han har en klar erindring om at hans klient var meget spent på utfallet, og han hadde selv den samme usikkerheten. Dommeren avviste heller ikke på noen måte noe av det klageren eller hans advokat fremsatte. Det er dommen klageren kritiserer.

Generelt oppfatter han klagen som grunnløs. Den sakkyndige skrev i sin rapport at klager «synes å ha vansker med å innta andres perspektiver». Klagen må etter hans mening sees i lys av dette.

Prosessfullmektig – Advokat H – har i hovedsak uttalt følgende:

Dommeren kunne med fordel ha opptrådt noe mer skjønnsomt overfor klager, spesielt fordi saken gjaldt en foreldretvist. Hun opplevde at klager ble strengt behandlet i retten, strengere enn motparten. Ved flere anledninger reagerte dommeren sterkt på mors beskyldninger om far, og dommerens reaksjon kom sterkere til uttrykk enn hva hun har opplevd i tilsvarende saker.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Fristen for å klage en dommer inn for Tilsynsutvalget er tre måneder etter at forholdet fant sted, eventuelt tre måneder etter at klageren ble kjent med eller burde vært kjent med dette forholdet, jf. domstoloven § 237 fjerde ledd. Dersom klagefristen er utløpt, skal klagen som regel ikke tas til behandling. Unntak kan gjøres dersom klager hadde rimelig grunn til å oversitte klagefristen og klagen er fremsatt så snart hindringen opphørte.

Den delen av klagen som gjelder det saksforberedende møtet 3. januar 2017 er inngitt fem måneder etter at forholdet fant sted. Klagefristen er derfor utløpt for denne delen av klagen.

Tilsynsutvalget kan ikke se at klager hadde rimelig grunn til å oversitte klagefristen. Det er heller ikke påvist forhold som gir utvalget grunn til å vurdere forholdene ved dette møtet, jf. nedenfor. Denne delen av klagen tas derfor ikke til behandling og avvises.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, hvor det er bestemt at utvalget ikke kan vurdere forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning. Dette gjelder for eksempel innsigelser mot dommerens beslutninger i forbindelse med saksbehandlingen, prosessledelsen eller innvendinger mot selve rettsavgjørelsen. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Klager har anført at han ble idømt alle sakskostnader for at han ikke skulle få mulighet til å anke. Klager har videre anført at dommen bryter med «grunnleggende prinsipper om rettferdighet». Dette gjelder innholdet og bevisvurderingen i dommen, samt konsekvensene av dommen. Disse anførselene gjelder rettslige forhold som faller inn under begrensningene i domstoloven § 236 fjerde ledd og som utvalget derfor ikke kan vurdere. Denne delen av klagen avvises.

Tilsynsutvalget viser for øvrig til at Y lagmannsrett ved kjennelse 15. september 2017 har opphevet tingrettens sakskostnadsavgjørelse grunnet uriktig lovanvendelse.

Klageren har videre anført at dommeren var respektløs, arrogant, forutinntatt og partisk, at han opptrådte uprofesjonelt og at han ikke behandlet klageren rettferdig. Hans forklaringer ble avvist, og han opplevde at dette ble personlig for dommeren. Dommeren skal ha uttalt at han ønsket å gi klager en strengere straff, samt uttalt til klagerens datter at «din far har psykiske problemer».

Dette angår forhold som utvalget kan vurdere. Dommerens eventuelle uttalelser i tilknytning til sakskostnadsavgjørelsen kan også prøves av utvalget i forhold til kravet om god dommerskikk.

God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. Dommerens opptreden i retten, herunder møteledelse og opptreden overfor parter og andre aktører, vil være gjenstand for vurdering. Grov, ubehøvlet opptreden og bruk av unødvendige sårende ord og uttrykk kan resultere i disiplinærtiltak. Det er nærmere beskrevet i forarbeidene til domstoloven kapittel 12 hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd.

Det er en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 174. Sentralt i denne sammenheng står om dommeren har brutt Etske prinsipper for dommeratferd.

Tilsynsutvalget har lagt til grunn i sin praksis at det må være påvist konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak. Utvalget kan ikke se at slike forhold er sannsynliggjort.

Klagerens kritikk av dommeren under prosessledelsen og henvisningen til Etske prinsipper for dommeratferd, fremstår som en kritikk av domsresultatet, som klageren mener er urettferdig.

Det er ikke tilstrekkelig med subjektive oppfatninger og generelle påstander om klanderverdig opptreden, uten konkrete eksempler. En part må også tåle nærgående og kritiske spørsmål. Klageren har ikke fått støtte for sin beskrivelse av hvordan dommeren opptrådte av andre aktører i saken, og heller ikke hans egen prosessfullmektig har fremkommet med noe konkret.

Hva gjelder dommerens uttalelser til barnets mor om at han ville straffe klageren, og til datteren om at klageren var psykisk syk, har ikke Tilsynsutvalget holdepunkter for at ordene falt slik. Utvalget kan heller ikke se andre forhold ved disse samtalene som påkaller kritikk.

Det er etter dette ikke grunnlag for å konkludere med at kst. tingrettsdommer B har opptrådt i strid med god dommerskikk.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning klagefristen er oversittet og i den utstrekning klagen gjelder forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor kst. tingrettsdommer B.